

LIFE programm paneb Lääne-Virumaa keskkonnaprojektidele õla alla

Kuidas tuua minevikus ohtralt kuivendatud Lääne-Virumaa sooladele tagasi normaalne veetase või parandada rannikualade ja kohalike veekogude seisundit suurel määral, kui finantsilisi vahendeid kohalikul tasemel selleks napib? Üheks selliseks Euroopa otsetoetuseks on LIFE programm, mille abil on kohalikel omavalitsustel, riigiasutustel ja ettevõtjatel võimalus oma projektile rahastust taotleda.

LIFE programm annab võimaluse ja vahendid midagi Lääne-Virumaa keskkonna heaks ära teha nii, et see ka reaalselt olulist mõju avaldaks. Lahendused peavad sealjuures arvestama meid ümbritseva keskkonnaga, pakkudes ka majanduslikku ja sotsiaalset mõju.

Palju häid näiteid

Lääne-Virumaal ja mujal Eestis on LIFE projekte edukalt läbi viidud juba aastaid. Et piirkonnast võib leida suurel hulgal soid, mida põllumajanduslike alade ning metsade tarvis möödunud sajandil kuivendati, on [LIFE Mires Estonia](#) projekt võtnud eesmärgiks soolad elustada, taastades seal soole omase veetaseme ning andes seeläbi uue võimaluse paigale omastele eluvormidele. Ühtlasi on rekonstrueeritud projekti raames paljudele juba tuttavaks saanud Tudu metsaonn ja selle juurde viiv laudteega õpperada, et sooturismi veelgi elavdada.

Et lähedalasuvad veekogud kannatavad kohalike tööstusjäätmete tõttu reostuse all, sai möödunud aastal alguse [LIFE IP CleanEst](#) projekt, mille raames puhastatakse Lääne- ja Ida-Virumaa veekogusid, et anda muuhulgas uus võimalus sealsetele elustikele. 10 aastat vältavate tegevuste käigus loodetakse luua ka isetaastuv lõheliste asurkond ja jõeliste elupaikade kudealad.

LIFE soosib erinevate Euroopa Liidu riikide koostööd, mille tulemusel tehakse Eestis ühisprojekte ka teiste maade spetsialistidega, näiteks Soomega. Kuna mõlema riigi rannikualadel on probleemiks luitealade, nõmmede ja liivikute kadumine, on Eesti-Soome ühisprojekti [Coastnet LIFE](#) eesmärgiks tervendada mõlema riigi rannikumere ja -koosluste, väikesaarte, jõgede ja kallaste elupaiku ja vee-elustikke. Kuna mainitud alad on paljudele lindudele pesitsusalaks ning rändlindudele peatuspaigaks, võimaldab kahe riigi koostöö selles valdkonnas ühiselt suuremaid tegusid ellu viia.

Samuti tegid omavahel tihedalt koostööd Eesti ja Taani, kes seadsid [DRAGONLIFE](#) projekti raames tähelepanu keskpunkti Euroopa riikides ohustatud suur-rabakiili ja mudakonna asurkonnad. Selleks oli tarvis säilitada ja taastada mõlema liigi jaoks hädavajalikke väikeveekogusid. Erinevaid tegevusi viidi läbi nii Eesti kui Taani erinevates rahvus- ja looduskaitsealadel, mis kõik kuuluvad Natura 2000 võrgustikku.

Kastist välja

LIFE programmil on sel aastal kokku neli suunda: loodus ja elurikkus; ringmajandus ja elukvaliteet (sh õhukvaliteet, mullastik, vesi, jäätmed, kemikaalid, müra, ressursikasutus ja -tõhusus); kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine ning puhtale energiale üleminek. Raha võiks sealjuures eelkõige taotleda just suure mõjuga, s.t poolemiljoniliste ja suuremate ettevõtmiste jaoks, milleks Eestil siseriiklikke vahendeid alati ei jätku.

Hea projekti eelduseks on keskne idee, mistõttu on oluline, et projekti lugeja saaks aru, milles seisneb probleem, kuidas seda lahendada asutakse, milliseid tegevusi planeeritakse ning millist tulemust taotletakse. Idee võiks tulla kastist väljapoole mõtlemisest ja teadmised, et LIFE soovib näha praktilisi, käegakatsutavaid tulemeid, millega panustatakse realselt ja otseselt projekti seatud eesmärkidesse.

Väga oodatud on projektid, mis keskkonnas midagi paremaks teevad ja mida saaks hiljem laiemalt rakendada. Näiteks oleks soovituslik tutvuda [Euroopa roheline kokkulepe](#) ja [kliimapoliitika põhialustega aastani 2050](#), mis annavad ülevaatliku pildi nii ELi kui ka Eesti prioriteetidest.

Milline on hea projekt?

Sageli võib tekitada asjaosalistes küsimusi, millistele projektidele rahastust jagatakse ning millistele mitte. Siinkohal tasub mainimist, et hea projekt on uudne Euroopa Liidu tasemel, mistõttu tuleks projekti kirjutajal mõelda laiemalt, mitte ainult Eestile.

Eduka ning laiahaardelise projekti eelduseks on ka kirglikud ja teemat hästi valdavad inimesed, kes tajuvad valdkonnasiseseid probleeme ning oskavad neile ka lahendust näha. Seega peab projekti meeskond koosnema oma ala ekspertidest ning kui need on leitud, hakatakse arutama ja mõtlema, kus on kõige kriitilisem murekoht ning kuidas annaks seda parandada.

Kindlasti tasuks projekti kirjutamisel läheneda probleemile laiemalt ja uurida, mida teistes riikides samas valdkonnas juba tehtud on. Heal projektil on partnereid mitmest riigist, mis näitab teema olulisust laiemalt, samuti hinnatakse selliseid projekte üldjuhul kõrgemalt.

Ideedele jagub võimalusi

LIFE programm pole aga ainus võimalus keskkonnategevuste täideviimiseks. Muuhulgas aitab ideid ellu viia [Horisont](#), mis on maailma suurim teadus- ja arendustegevust ning rahvusvahelist koostööd toetav programm.

Horisont ja LIFE on omavahel tihedalt seotud – nii mõnigi keskkonnaprojekt on enne LIFE programmi alustanud Horisondist, mis peab oluliseks kolme suunda: oodatud on projektid, mille käigus toetatakse tiptasemel teadust, ühiskonnaprobleemidele lahenduste otsimist või juhtpositsiooni saavutamist tööstuses selleks vajaliku teaduse abil. Seega keskendub Horisont eelkõige teadusuuringute läbiviimisele ning aitab neid eesmärgipäraselt täide viia. Miks mitte koguda alustuseks tõendus põhised teaduslikku materjali, mille tulemusi annaks hõlpsalt ära kasutada LIFE programmi tarvis?

Sarnaselt Horisont programmiga saab projekti jaoks raha taotleda ka [Euroopa Liidu Innovatsioonifondist](#), mille puhul keskendutakse innovaatiliste madala süsinikususaldusega tehnoloogiate arendamisele ja kasutuselevõtule. Sealhulgas on võimalik toetust saada projektidele, mis leiavad lahendusi süsiniku kinnipüüdmisele, ladestamisele ja utiliseerimisele või asendavad energiantensiivseid tööstusi.

Küsi julgelt abi

Programmi [taotlusvoorud](#) avanevad juba sel suvel. Täpsemat infot projekti kirjutamisega seotud küsimuste ning tähtaegade kohta jagavad [LIFE kontaktisikud](#), kes julgustavad esitajaid nendega otse ühendust võtma.

Keskkonnaministeeriumis ja Keskkonnainvesteeringute Keskuses töötavad LIFE projektijuhid, kes aitavad muuta programmi nähtavamaks, tõsta taotlejate teadlikkust projekti võimalustest, aidata parandada projektitaotluste kvaliteeti ning leida sobivaid partnereid. Ühtlasi on palju kasulikku informatsiooni jagada juba rahastuse saanud projektide juhtidel.

Tasub meeles pidada, et projekti kirjutamine pole tegelikult nii keeruline, kui esmapilgul tundub. LIFE'is on paindlikkust ning vajadusel saab teha muudatusi. Kui esimesel korral raha saada ei õnnestunud, tasub proovida uuesti. Vastavalt tagasisidele projekti täiendades võib see järgmisel aastal olla juba palju edukam: julge pealehakkamine on pool võitu.

Artikli kirjutamist on rahastatud projektist “LIFE programmist teadlikkuse suurendamine ja projektitaotluste kvaliteedi parandamine 2”, mida rahastab Euroopa Liidu liikmesriikide keskkonnaprojektide kaasrahastamise programm LIFE.